

Орасио Кирога „Нощ в райската градина“

Кученцето Олд излезе през вратата и лениво прекоси двора. Спря се в началото на пасището; присвивайки очи, измери планината, докато ноздрите му потрепваха, и приседна спокойно. Съзерцаваше еднообразната долина Чако, с редуващите се поле и гора, гора и поле, като единствените цветове бяха жълтеникавото на тревата и черното на гората, затваряща хоризонта на близо двеста метра от трите страни на ранчото. На запад полето се разгръщаше – разливаше се в равнина, но неизменната тъмна ивица я преграждаше в далечината.

В този ранен час околността, заслепяваща със светлината си по пладне, придобиваше равномерна ведрина. Не се забелязваше нито един облак, не се долавяше нито един повей на вятъра. Под покая на посребреното небе полето излъчваше ободряваща свежест, която вдъхваше меланхолични възжеления за по-добре възнаградена работа, въпреки че несъмнено следваше пореден ден на суша. Милк, бащата на кученцето, на свой ред прекоси двора и клекна до мъничето с вяло изскимтяване на ситост. И двамата стояха неподвижни, тъй като все още нямаше мухи.

Олд, който от известно време гледаше полите на планината, рече:

– Утрото е свежо.

Милк проследи погледа на кученцето и остана втрещен и примигващ разсеяно. След малко каза:

– На онова дърво има два ястреба.

Извърнаха безразлични погледи към един минаващ наблизно вол и по навик продължиха да наблюдават наоколо.

В това време изтокът започваше да поруменява като ветрило, а хоризонтът изгуби утринната си отчетливост. Милк кръстоса предните си лапи и усети лека болка. Погледна ги, без да помръдва, и накрая реши да ги подуши. Предишния ден беше извадил оттам едно пике и припомняйки си какво бе изстрадал, дълго близа болната си лапа.

– Не можех да вървя!

Тъй като Олд не разбра за какво става въпрос, Милк допълни:

– Има много пикета.

Този път мъничето разбра. И само добави след известно време:

– Има много пикета.

И едното, и другото куче убедено замълчаха отново.

Слънцето се показва; и в обливащите ги първи лъчи пуйките в планината се заиздигаха в чистия въздух със своите възгласи, напомнящи звуци на чаранга. Кучетата, позлатени от надвисналото над хоризонта слънце, извърнаха очи, поглъщайки сладостната му мекота с блажено примигване. Малко по малко двойката прерасна в група с идването на останалите другари: Дик, мрачният любимец; Принс, чиято горна устна беше разцепена от едно коати и откриваше зъбите му; и Исонду, с индианско име. Петте фокстериера заспаха проснати и блаженстващи от ситост.

Час по-късно надигнаха глави; откъм обратната страна на странното ранчо на два етажа – долният от глина, горният от дърво, с тераси и перила като на вила – бяха доловили стъпките на своя стопанин, който слизаше по стълбата. Преметнал кърпа през рамо, мистър Джоунс се спря за момент на ъгъла на постройката и погледна към слънцето, което вече се бе издигнало нависоко. Все още беше с поглед като на мъртвец и увиснала устна след продългата от обичайните безсънна и самотна нощ, прекарана в пиене на уиски.

Докато се миеше, кучетата се приближиха и подушиха ботушите му, мързеливо поклащайки опашки.

Както всички опитомени животни, така и те разпознаваха дори най-слабо загатнатия признак на махмурлук у своя стопанин. Отдалечиха се бавно, за да се проснат отново на слънце, но напирещата жегга скоро ги накара да напуснат мястото си и да се подслонят на сянка в коридорите на постройката.

Денят напредваше подобно на другите през този месец; сух, ясен, с четиринайсет часа изпепеляващо слънце, което сякаш разтапяше небето и в миг набраздяваше влажната земя със спечени белезникави улеи.

Мистър Джоунс пообиколи, огледа свършеното предишния ден и се върна. През цялата сутрин не свърши нищо. Обядва и се качи да подремне.

Към два часа пеоните дойдоха, за да плевят, независимо от жаркия час, тъй като бурените не оставяха на мира памуковата плантация. След тях се завтекоха и кучетата, особено горещи привърженици на земеделието още от миналата зима, когато се научиха да се съревновават с ястребите за белите червеи, които изникваха по време на оранта. Всяко куче се примъкваше към някой от ратаите, придружавайки с душето си глухите удари на мотиката.

А топлината се засилваше. Въздухът вибрираше на всички страни в тихата околност, която блестеше ослепително заради слънцето и нараняваше погледа.

Изораната земя излъчваше пара като пещ, която пеоните, увили главите си чак до ушите с развени кърпи, понасяха с обичайното за полския труд мълчание. Кучетата ходеха от растение на растение, търсейки по-прохладна сянка. Просваха се по протежението ѝ, но изтощението ги принуждаваше да приседнат на задните си лапи, за да дишат по-леко.

Светлината пред тях сега се отразяваше в едно пусто, глинесто място, което никога дори не бе опитвал да оре. Внезапно кученцето видя там мистър Джоунс, който седеше на един дънер и го гледаше съсредоточено.

Олд се надигна и размаха опашка. Останалите също се изправиха, ала този път настръхнали.

– Господарят е – каза кученцето, изненадано от държанието на другите.

– Не, не е той – отвърна Дик.

Четири кучета се бяха скупчили и ръмжаха глухо, без да отделят погледи от мистър Джоунс, който продължаваше да стои неподвижен и да ги гледа. Мъничето, невярващо, пристъпи напред, но Принс му се озъби:

– Не е той, Смъртта е.

Кученцето настръхна от страх и се дръпна навътре в групата.

– Господарят мъртъв ли е? – запита то тревожно.

Другите, без да отговорят, захванаха да лаят яростно, заемайки настървени пози, докато мистър Джоунс вече изчезваше в знойния въздух.

Като чуха лая, пеоните вдигнаха очи, но не успяха да различат нищо. Извърнаха глави да видят дали някой кон не е влязъл в имението и после се превиха отново. Фокстериерите се отправиха един подир друг към ранчото. Кученцето още беше настръхнало, придвижваше се на кратки, нервни прибежки; и разбра от по-опитните си другари, че Смъртта се появява, когато на нещо му предстои да умре.

– А как разбрахте, че този, когото видяхме, не е живият господар? – попита.

– Защото не беше той – отговориха му с неохота.

След Смъртта – а заедно с нея и със смяната на господаря – идваха лишенията, над тях надвисаха ритниците! Прекараха остатъка от вечерта до своя стопанин, в мрачна готовност, ръмжащи и при най-малкия шум.

Най-сетне слънцето се спусна над черната палмова гора при потока и в спокойствието на посребрената нощ кучетата се разположиха около постройката, докато на втория етаж мистър Джоунс се отдаваше на бдението си над уискито. Към полунощ чуха стъпките, след това падането на буталките му на дъсчения под и светлината угасна. Тогава кучетата усетиха още по-силно бъдещата промяна на стопанина си и останали сами пред къщата, започнаха да плачат. Плачеха в хор, извисявайки своите конвулсивни, сухи, като че задавени ридания във вой на отчаяние, който ловджийският тембър на Принс поддържаше, докато другите подемаха стенанията наново.

Мъничето можеше само да лае. Нощта напредваше и четирите по-възрастни кучета, добре хранени и галени от стопанина, когото им предстоеше да изгубят, стояха скупчени под

лунната светлина и с протегнати и подпухнали от жалванията муцуни продължаваха да оплакват своята клета орис.

На следващата сутрин мистър Джоунс сам отиде да потърси мулетата и ги впрегна в ралото; работи така до около девет часа, ала въпреки това не беше удовлетворен.

Освен че земята никога не е била добре обработвана, ножовете на ралото бяха тъпи и при бързия ход на мулетата то отскачаше. Върна се и ги наточи, но един болт, който още при купуването играеше, се счупи, докато сглобяваше ралото. Мистър Джоунс изпрати един пеон до близката плантация, заръчвайки му да щади коня – яко животно, ала вече прегряло от жегата. Вдигна глава към разтапящото обедно слънце и даже настоя ратаят в никакъв случай да не галопира. После обядва и се качи да поспи. Кучетата, които още от сутринта не го бяха оставяли дори за миг, се разположиха в коридорите.

Следобедният сън се разстилаше и тегнеше от светлина и тишина. Цялата околност трептеше замъглена от маранята над прогорените места. Побелялата земя в двора на ранчото отразяваше оловното слънце; тя сякаш променяше формата си, вреше и трепереше, приспивайки примигващите очи на фокстериерите.

– Не се появи повече – каза Милк.

Като чу „появи“, Олд наостри уши. Подтикнато от спомена, кученцето се изправи и първо излая, а чак подир това потърси по какво да излае. После замлъкна, отдавайки се заедно с другарите си на отбранителния лов на мухи.

– Не дойде повече – добави Исонду.

– Има едно гущерче в коренището – сети се за първи път Принс.

Една кокошка с отворена човка и провиснали криле прекоси нажежения двор със своето тромаво припкане.

Принс я проследи лениво с поглед и внезапно скокна.

– Идва отново! – извика.

Откъм северната страна на двора се зададе конят, с който бе тръгнал пеонът. Кучетата се изправиха рязко и залаяха яростно срещу Смъртта, която се приближаваше.

Конят вървеше със сведена глава, очевидно без да знае в каква посока трябва да поеме. Докато преминаваше пред къщата, направи няколко неуверени стъпки към кладенеца и започна да се стопява в безмилостната светлина.

Мистър Джоунс слезе: не му се спеше. Готвеше се да продължи със сглобяването на ралото, когато неочаквано зърна пеона и коня, които се връщаха. Въпреки заповедите му нямаше как да не са препускали, щом се прибираха по това време. След като бе изпълнил задачата, едва освободен, бедният кон, по чиито хълбоци беше невъзможно да се преброят ударите на сърцето, потрепери, обронвайки ниско глава, и падна на една страна. Мистър Джоунс изпрати ратая на нивата, все още със сомбрерото и камшика, за да не го изгони, слушайки йезуитските му извинения.

Кучетата обаче бяха доволни. Смъртта, която дебнеше техния господар, се бе задоволила с коня. Чувстваха се щастливи, избавени от опасения; готвеха се вече да отидат на полето подир пеона, когато чуха как мистър Джоунс го вика, искайки му болта. Нямаше болт: магазинът бил затворен, продавачът спял и тъй нататък. Без да продума, мистър Джоунс взе шапката си и сам тръгна да търси частта.

Издържаше на слънце като най-обикновен ратай, а и разходката бе чуден начин за разведряване. Кучетата поеха с него, но се спряха още при сянката на първото рожково дърво; беше прекалено горещо. Стъпили уверено на лапите си, със сбърчени муцуни, наблюдаваха как техният господар се отдалечава. Накрая страхът от самотата стана толкова силен, че с тежък бяг продължиха след него.

Мистър Джоунс се сдоби с болта и се отправи обратно към ранчото. За да съкрати разстоянието и да избегне, разбира се, прашните завой на пътя, тръгна напърно. Стигна до рекичката и навлезе в гъстото тръстиково поле – наносното тръстиково поле на река Саладито, – което, без да е познало огън, беше расло, изсъхвало и прораствало отново и отново, откакто има тръстика на света.

Стъблата се срещаха в арки на равнището на гърдите и се преплитаха, образувайки внушителен свод. Да се прекоси това поле би било трудно дори в прохладен ден, а в този пек ставаше особено тежко. Въпреки това мистър Джоунс мина, като през цялото време отмахваше с ръце тръстиката; тя пращеше, прашна от калта, оставена от наводненията, и той почти се задушаваше от изтощение и от острите азотни изпарения.

Накрая излезе и спря за момент; беше обаче невъзможно да остане под това слънце и под бремето на смазващата го умора. Потегли наново. Към изгарящата жега, която от три дни непрестанно нарастваше, сега се добавяше и безмилостната задуха. Небето беше бяло и не се усещаше никакъв полъх. Въздухът не стигаше, а и сърцебиенето затрудняваше дишането.

Мистър Джоунс усети, че е прекрачил границата на своята издръжливост. От известно време в ушите му отекваше пулсирането на сънната артерия. Чувстваше се, сякаш се рееше във въздуха, като че от вътрешността на главата блъскаха черепа му нагоре. Завиваше му се свят, като гледаше пасището. Ускори ход, за да свърши с това веднъж завинаги... И внезапно дойде на себе си и видя, че се намира на друго място: беше вървял двеста метра, без да осъзнава каквото и да било. Погледна назад и главата му се замая отново.

През цялото време кучетата го следваха, подтичвайки, с изплезени езици. На моменти се спираха задушени в сянката на по-високата трева; сядаха, останали без дъх, за да се върнат веднага под мъчителното слънце. Накрая запрепусаха, тъй като къщата вече беше наблизко. Именно в този момент Олд, който бе избързал напред, зърна зад металната ограда на ранчото мистър Джоунс, целия в бяло, да върви към тях. Кученцето изведнъж си спомни, обърна глава към господаря и се изпречи насреща му.

– Смъртта, Смъртта! – започна да вие.

Останалите също го бяха забелязали и лаеха настръхнали. Видяха, че мистър Джоунс минава през оградата, и за момент помислиха, че ще сбърка; но когато стигна на стотина метра, погледна групата с небесносините си очи и тръгна напред.

– Нека не бърза толкова господарят! – възкликна Принс.

– Ще се сблъска с него! – виеха другарите му.

И наистина другият, след леко колебание, бе продължил, ала не право към тях, както преди, а по една крива и на вид погрешна линия, която обаче щеше да го отведе точно при мистър Джоунс. Кучетата разбраха, че този път всичко свършваше, защото техният господар не преставаше да върви със същата крачка, като автомат, без да си дава сметка за нищо. Другият вече беше близо. Кучетата подвиха опашки и виейки, се втурнаха настрана. Измина още миг и срещата се състоя. Мистър Джоунс спря, извъртя се и се строполи.

Пеоните, които го видяха да пада, го отнесоха бързо в къщата, но всичката вода беше вече безполезна; умря, без да дойде на себе си. Мистър Мур, неговият брат, пристигна от Буенос Айрес, остана един час и за четири дни разпродаде всичко, връщайки се веднага на юг. Индианците си поделиха кучетата, които измършавяха, хванаха краста и всяка нощ ходеха предпазливи и гладни да крадат царевични кочани от чуждите имения.